

16 september 2026

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

NADERE VOOROPLEIDINGSEISEN (een aangepaste procedure voor het vaststellen ervan) Bron: Variawet 2026

1 Inleiding

De zgn. Variawet - die jaarlijks betrekking heeft op een aantal uiteenlopende onderwerpen en op het herstellen van omissies - is in mei onderworpen aan een internetconsultatie. Daarbij is dit jaar een voorzet gegeven voor de inzet van de regeling voor de nadere vooropleidingseisen, zoals vastgelegd in artikel 7.25 van de WHW. Het betreft een interessante aanvulling hierop en die daarmee zeker en wel een nieuwsbrief - in ieder geval voor de niet-ingewijden - rechtvaardigt.

2 Procedure vaststelling nadere vooropleidingseisen

Het voorstel binnen de Variawet betreffende de nadere toelatingseisen omvat een toevoeging aan het vijfde lid van artikel 7.25 van de WHW, met betrekking tot de landelijke procedure die moet worden gevolgd om tot een overzicht van deze eisen te komen binnen de Regeling aanmelding en toelating hoger onderwijs (Ratho). Dat lid krijgt daarmee de volgende tekst:

WHW - artikel 7.25

5. De vertegenwoordigers van de hogescholen en van de instellingen, bedoeld in [artikel 1.1.1 van de Wet educatie en beroepsonderwijs](#), kunnen gezamenlijk voorstellen doen over de gewenste invulling van de aansluiting, bedoeld in het derde lid. Tevens kunnen procedurele voorschriften worden vastgesteld ter uitvoering van dit artikel.

De aldus toegevoegde zin heeft dus niet alleen betrekking op de doorstroom mbo-hbo, maar op het gehele artikel, dus ook kijkende naar de voorwaarden die betrekking hebben op de doorstroom vo-ho (havo naar hbo, vwo naar wo en vwo naar hbo). Het zou overigens, denken we, beter zijn om deze zin in een apart lid op te nemen, aan het eind, om onzekerheden te voorkomen. Maar goed, het zo is helder genoeg.

3 Waarom een nieuwe procedure?

Waarom is een nieuwe, herziene procedure nodig? De reden is te vinden in de toelichting op de Variawet,

Verbetering vaststellingsprocedure en kenbaarheid nadere vooropleidingseisen

In het hoger onderwijs mogen bekostigde instellingen nadere vooropleidingseisen hanteren voor associate degree- en bacheloropleidingen. Nadere vooropleidingseisen hebben betrekking op het profiel en de vakken, waarin een aspirant-student eindexamen moet hebben afgelegd om toegelaten te kunnen worden tot een opleiding.

Deze eisen worden door de onderwijsinstelling (of onderwijsinstellingen gezamenlijk) voor opleidingen bepaald. Dit betreft een facultatieve bevoegdheid van de onderwijsinstellingen. Instellingen geven deze eisen gezamenlijk via DUO door aan de Minister van OCW, zodat deze de eisen kan verwerken in de bijlagen van de Regeling aanmelding en toelating hoger onderwijs (hierna: Ratho). De praktijk leert dat het actualiseren van de bijlagen van de Ratho erg foutgevoelig is en leidt tot meerdere correcties en rectificaties van de Ratho gedurende een studiejaar. Dit brengt rechtsonzekerheid met zich mee en is onwenselijk voor het studiekeuzeproces van aspirant-studenten. Daarnaast zorgt het ontbreken van procedurele voorschriften voor onnodige administratieve lasten bij onderwijsinstellingen, het ministerie van OCW en DUO. De huidige wet bepaalt enkel dat de

nadere vooropleidingseisen in een ministeriële regeling worden vastgelegd. De wet biedt niet de mogelijkheid om bij deze ministeriële regeling afdwingbare voorschriften van procedurele aard vast te leggen, waarmee het bovenbeschreven proces kan worden gespecificeerd.

Met dit wijzigingsvoorstel wordt deze mogelijkheid gecreëerd. Met de voorgestelde wijziging kan in de Ratho een afdwingbaar gestandaardiseerd proces voor het vaststellen of wijzigen van nadere vooropleidingseisen worden beschreven. Deze voorgestelde wijziging leidt tot een gestandaardiseerd wijzigingsproces van de nadere vooropleidingseisen, dat voor alle betrokkenen in de keten minder arbeidsintensief, transparanter, efficiënter en minder foutgevoelig is.

Helder. Er komt derhalve (na al die jaren) een wettelijke gestandaardiseerde procedure.

4 Vrijheid van handelen van een onderwijsinstelling.

Mogelijk fronst men de wenkbrauwen, dit lezend en tot zich nemend. Het gaat daarbij om het stellen dat het om een facultatieve bevoegdheid gaat voor een hogeschool. Anders gezegd, als instelling mag men op eigen initiatief bepalen of de gemeenschappelijke nadere eisen die in de Ratho zijn opgenomen, al dan niet worden gebruikt. In de toelichting staat hierover het volgende:

Daarnaast ziet dit voorstel op het opnemen van een meldplicht voor instellingen, in het geval zij niet overgaan tot het toepassen van nadere vooropleidingseisen. Op grond van de huidige wet is het mogelijk dat een instellingsbestuur besluit de nadere vooropleidingseisen voor een bepaalde opleiding niet toe te passen, in afwijking van andere instellingen die dezelfde opleiding verzorgen en wel (dezelfde) nadere vooropleidingseisen hanteren. Tot op heden zijn instellingen niet wettelijk verplicht de Minister van OCW hierover te informeren. Dit leidt tot veel onduidelijkheid, bij zowel aspirant-studenten als bij het Landelijk Centrum Studiekeuze (hierna: LCSK), dat zorgdraagt voor studiekeuzevoorlichting. De minister zal vervolgens op basis van de melding het LCSK informeren. Aspirant-studenten zullen hierdoor de meest actuele nadere vooropleidingseisen tot hun beschikking hebben, door bijvoorbeeld de website van LCSK te raadplegen.¹ Onderwijsinstellingen weten welk proces ze binnen welke termijnen moeten doorlopen en wat ze daarvoor dienen aan te leveren.

Het ministerie van OCW en DUO kunnen het wijzigingsproces beter faciliteren en uitvoeren en partijen zoals LCSK tijdig en op vaste momenten informeren over wijzigingen van de nadere vooropleidingseisen. De voorgestelde wijziging leidt tot een gestandaardiseerd proces waarin instellingen tijdig, vóór een bepaalde deadline, tot een overeenkomst moeten komen over eventuele wijzigingen in de nadere vooropleidingseisen.²

OCW wil dus beter in beeld krijgen hoe men met elkaar kan en zal omgaan bij het formuleren van de nadere toelatingseisen. Tot nu toe gaat men voor een (gemeenschappelijke) opleiding bij elkaar zitten om voor alle hogescholen dezelfde eisen qua profielen en vakken vast te stellen. Maar een hogeschool is dus niet verplicht deze nadere vooropleidingseisen te gebruiken, hetgeen reeds impliciet staat vermeld in artikel 7.25 in de eerste twee leden:

Artikel 7.25

1. Onverminderd het vierde lid kan bij ministeriële regeling bepaald worden dat een instellingsbestuur de mogelijkheid heeft om voor een bij die regeling aan te wijzen opleiding of groep van opleidingen enkel als studenten en extranei in te schrijven degene van wie het diploma betrekking heeft op een of meer bij die ministeriële regeling aan te wijzen profielen, bedoeld in [artikel 2.20 van de Wet voortgezet onderwijs 2020](#), waarbij de profielen betrekking hebben op de volgende diploma's:
(...)
2. Onverminderd het vierde lid kan bij ministeriële regeling tevens bepaald worden dat een instellingsbestuur de mogelijkheid heeft om voor een bij die regeling aan te wijzen opleiding of groep van opleidingen enkel als studenten en extranei in te schrijven degene van wie het examen ter verkrijging van een in het eerste lid bedoeld diploma voor een deel bestaat uit bij die ministeriële regeling aangewezen vakken en andere programmaonderdelen, indien het betreft:

¹ www.lcsk.nl en ook www.studiekeuze123.nl

² De Ratho blijft als zodanig bestaan, Er is dus nog steeds een document met nadere vooropleidingseisen...

- a. een diploma dat betrekking heeft op een profiel waarvan het profieldeel niet voor alle kandidaten dezelfde vakken en andere programmaonderdelen omvat;
- b. een diploma dat betrekking heeft op een ander profiel dan een krachtens het eerste lid aangewezen profiel; of
- c. in bijzondere gevallen, een opleiding waarop geen enkel profiel zonder meer een goede voorbereiding geeft.

In de toelichting op de Variawet staat hierover ook nog het volgende:

Op grond van artikel 7.25 is het mogelijk dat een instellingsbestuur besluit de nadere vooropleidingseisen voor een bepaalde opleiding niet toe te passen. Het feit dat dit nergens wordt gemeld of geregistreerd leidt tot onduidelijkheid. Met de verplichting het al dan niet toepassen van nadere vooropleidingseisen op te nemen in de RIO³, wordt de onduidelijkheid weggenomen.

En elders nog eens anders geformuleerd:

Ten tweede wordt een onderdeel toegevoegd waardoor in de RIO moet worden opgenomen of gebruik wordt gemaakt van de bij ministeriële regeling vastgestelde nadere vooropleidingseisen, als bedoeld in artikel 7.25, eerste tot en met derde lid. Op grond van artikel 7.25 is het mogelijk dat een instellingsbestuur besluit de nadere vooropleidingseisen voor een bepaalde opleiding niet toe te passen. Het feit dat dit nergens wordt gemeld of geregistreerd leidt tot onduidelijkheid. Met de verplichting het al dan niet toepassen van nadere vooropleidingseisen op te nemen in de RIO, wordt de onduidelijkheid weggenomen.

4.1 Wat betekent dit concreet...?

Er wordt dus gesteld dat een instellingsbestuur mag besluiten de nadere vooropleidingseisen voor een bepaalde opleiding niet te hanteren. Betekent dit dat een instelling die eisen gewoon volledig kan laten vallen? Dat zou inhouden dat er melding wordt gemaakt van de afgesproken eisen en van de instellingen die deze niet hanteren. Het zou zo eruit komen te zien in de Ratho – als deze in de huidige opzet blijft bestaan:

Opleiding X	NT	NG	EM	CM
Algemeen	Vak 1	Vak 1	Vakken 1 en 2	#
Hogescholen zonder deze eisen:				
Hogeschool A				
Hogeschool B				
Hogeschool C				

(# betekent: Er is geen vakkencombinatie te maken zodat er sprake is van het recht op toelating.)

Dit krijg je als het 'kunnen laten vallen' letterlijk wordt genomen, dus door de genoemde hogescholen bij geen enkel profiel nadere eisen worden gesteld. Maar het lijkt er toch ook wel op dat OCW bedoelt dat het voor een instelling een optie is om van de (algemene...) nadere eisen af te wijken. Dus door de eisen 'zwaarder' te maken dan wel 'lichter'. Dan zou het in een overzicht er als volgt uit kunnen gaan zien:

Opleiding Y	NT	NG	EM	CM
Algemeen	vak 1	vak 1	vakken 1 en 2	vakken 1 en 2
Hogeschool A	vak 1	vak 1	vakken 1 en 2	*
Hogeschool B	vak 2	*	#	#
Hogeschool C en Hogeschool D	vak 2	vak 2	vakken 1 en 2	vakken 1 en 3

³ RIO - Registratie Instellingen en Opleidingen – het register waarin alle instellingen een lijst met gegevens moeten invullen en actueel houden.

Zo kan het bij veel opleidingen een opsomming met nadere vooropleidingseisen opleveren en dan omvat in voorkomend geval de Ratho (weer) een lange lijst. Ook leidt zo'n aanpak ertoe dat instellingen in een regio verschillende eisen stellen, wat kan leiden tot een vorm van concurrentie. Natuurlijk kan opleiding Y bij veel hogescholen een afwijkende invulling en aanpak hebben, hetgeen de afwijking rechtvaardigt, maar het hebben van een zo gemeenschappelijk mogelijke regeling voor de nadere vooropleidingseisen ligt toch wel voor de hand...

Bij de internetconsultatie kwam de Hogeschool Rotterdam (van de 53 reacties) met de volgende uitspraak: 'Wij merken hierbij ten overvloede op dat deze opmerking (over aanvullende eisen, red.) niet ziet op de voorgestelde verplichting in RIO te registreren wanneer geen toepassing wordt gegeven aan de Ratho. Deze toevoeging vinden wij navolgbaar en begrijpelijk'. De HR geeft dus nadrukkelijk aan te willen kunnen afwijken van gemeenschappelijke nadere toelatingseisen.

5. Kortom

OCW lijkt duidelijk (ondanks de vage formulering) te streven naar zoveel mogelijke gelijkheid, waarbij een afwijking van de algemene nadere toelatingseisen toch een duidelijk te motiveren voorstel van de hogeschool (en de VH) vereist. Mogelijk dat dit in de procedure is of wordt opgenomen. Afwachten dus.